

4. Зруйнований костел повернувся на тернопільську вулицю. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-tourism/2302758-zrujnovanij-kostel-povernuvsa-na-ternopilsku-vulicu.html> (дата звернення 24.01.2021).
5. Надставна церква: історія та сьогодення. URL: <https://komun.te.ua/надставна-церква-історія-та-сьогоден/> (дата звернення 24.01.2021).
6. Надставна церква – найпопулярніше місце для вінчання тернопільських молодят. URL: <https://ternograd.te.ua/2017/08/надставна-церква-найпопулярніше-мі/> (дата звернення 24.01.2021).
7. Пастух М. Архітектура Тернопільщини сакральна. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004, 545 с.
8. "Таємниця «Зеленої церкви». URL: <https://www.0352.ua/news/2361378/taemnica-zelenoi-cerkvi-ternopilski-arhitektori-zdijsnili-sensacijne-vidkritta-video> (дата звернення 24.01.2021).
9. Тернопільський замок. URL: <https://zabytki.in.ua/uk/546/ternopilskii-zamok> (дата звернення 24.01.2021).
10. Тернопільський (старий) замок: карта, фото, опис. URL: <https://drymba.com/uk/1031775-ternopilskyy-zamok> (дата звернення 24.01.2021).
11. У Тернополі відтворили храм, який раніше стояв на місці універмагу. URL: <http://www.gazeta1.com/statti/u-ternopoli-vidtvoryly-hram-yakyj-ranishe-stoyav-na-mistsi-univermagu/> (дата звернення 24.01.2021).
12. Церква Різдва в Тернополі. URL: <https://zabytki.in.ua/uk/1139/tserkva-rizdva> (дата звернення 24.01.2021).

Abstract:

Liubov Althaim, Solomiia Yaremchuk. CHARACTERISTICS OF LOCAL STUDIES FOR TOURISM OF THE MEDIEVAL EXCURSION OBJECTS IN THE TERNOPIL CITY

The article analyzes the contribution of scientists to the study of historical and cultural monuments in the city of Ternopil. The tourist and local lore characteristics of the Church of the Exaltation of the Holy Cross, Ternopil Castle, Ternopil Parish Church of the Mother of God of Perpetual Help, the Cathedral of the Nativity of Christ are presented. Measures for their dissemination and promotion in the tourism market are proposed.

Key words: Ternopil city, building, Church of the Exaltation of the Holy Cross, Ternopil Castle, Ternopil Parish Church of the Mother of God of Perpetual Help, Cathedral of the Nativity of Christ.

УДК 911.3:338.48

ТУРИСТИЧНО-КРАЄЗНАВЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ МІСТА КРЕМЕНЕЦЬ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ У ЕКСКУРСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Л. АЛЬТГАЙМ, О. СОТНИК

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Проаналізовано стан і можливості туристично-краєзнавчого потенціалу міста Кременець Тернопільської області. Рекомендовано для огляду і відвідування найбільш туристично привабливі місця та екскурсійні об'єкти. Запропоновано авторський екскурсійний маршрут містом під назвою: "Маленька волинська Швейцарія". Вказано на необхідність першочергових заходів для розвитку туризму у місті.

Ключові слова: туристичний потенціал, екскурсійні об'єкти, екскурсійні маршрути, туристична інфраструктура, місто Кременець.

Важливість питання розвитку туризму у багатьох країнах і регіонах є першочерговим, оскільки від цих доходів напряму залежить їх економічне піднесення, а також не останню роль він відіграє у історико-культурному просвітництві громадян про свій край і країну та піднесенні патріотичного духу нації. Наша країна багата на такі місця та мальовничі куточки, які можуть зацікавити найвибагливішого туриста та екскурсанта. Серед цього великого переліку не останнє місце займає місто Кременець, що на Тернопільщині. На його долю випала роль центру освіти, науки, культури, історії та туризму. Розкішна природа, чарівні краєвиди, багато різноманітних сакральних споруд, описане легендами минуле, збережено багато пам'яток старовини, глибокі традиції духовного життя, цікаві околиці забезпечують йому славу однієї із найбільших перлин України й приваблюють сюди тисячі гостей.

Постановка проблеми. Як і у багатьох містах і містечках України, у м.Кременці є також, ще до сьогодні, дуже болючою проблема інфраструктури, яка мала б допомагати розвитку туризму у віддалених від столиці країни регіонах. А зараз, у часи світової пандемії, коли внутрішній туризм має значне підґрунтя для нового витка свого розвитку, питання доріг та туристичної інфраструктури має бути у пріоритеті місцевих громад. У місті Кременець також потрібні кошти на відновлення та консервацію пам'яток архітектури, історії, краєзнавства та ін.. Тут є пам'ятки архітектури ще XIV – XVIII століття, які просто занепадають на очах. Відсутня реклама туристично-рекреаційних об'єктів,

місцевих готелів на національному і міжнародному рівні, немає буклетів-путівників містом із списком усіх цікавих місць. Така відсутність належного комплексного туристично-інформаційного, краєзнавчого та презентаційного забезпечення призводить часто до відсутності у місті напливу туристичних та екскурсійних потоків, які їдуть у Почаївську лавру із центральних та східних областей України, тому історико-культурні, екскурсійні об'єкти міста ними не оглядаються та не відвідуються. Збільшення напливу туристів та екскурсантів у місто давало б можливість ефективнішого наповнення місцевого бюджету, а це у свою чергу дозволило б вирішити проблему доріг та розвитку інфраструктури у місті, зокрема, та економічного процвітання регіону, загалом. Тому популяризуючи місто Кременець як культурно-історичний центр, надаючи туристично-краєзнавчу характеристику йому і його екскурсійним об'єктам, ми стараємось привнести свій посильний вклад у розвиток туризму у ньому.

Виклад основного матеріалу. Кременець (у давніх джерелах Кремінець, також Крем'янець) — місто обласного значення у Тернопільській області України, економічний і культурний осередок північної (волинської) частини області. Розташоване біля підніжжя Кременецьких гір.

Північно-західна частина Кременецького району лежить у межах Поліської низовини, решта території – на Подільській височині (її найбільш підняті масиви – Кременецькі гори і Вороняки). Схили Кременецьких гір круті, глибоко розчленовані ярами та балками. За рельєфом Кременецький район ділиться на північну частину (Мале Полісся) та південну частину (Холодне Полісся), що лежать у межах Волино-Подільської височини. Мале Полісся, або Кременецький кряж займає 15% площі району й характеризується плоским одноманітним рельєфом. Холодне Полісся охоплює 85% площі району. Тут – складні форми рельєфу, під дією атмосферних опадів, особливо, зливових дощів, талих вод, відбуваються ерозійні процеси [11].

Місто Кременець із його мальовничими околицями туристи і гості міста називають “маленькою волинською Швейцарією”, “волинськими Афінами”. Розкинувшись у долині між горами з історичними назвами Замкова, Черче, Дівочі Скелі, Хрестова, Осовиця, Воловиця, Куличівка, місто своїми вулицями розбігається схилами та узгір'ями розташованими над р. Іква. Найвідоміша і найголовніша гора міста Кременець - Бона, на якій колись красувався замок, а зараз із нього, на жаль, залишилися тільки руїни[6].

Місто багате на природні ресурси, тут є де розвивати екотуризм, а також зелений туризм. Екотуризм – це відносно молодий напрям, вперше про нього згадали швейцарські науковці–дослідники наприкінці ХХ століття у своїх працях. Основна мета – турбуватися про навколишнє середовище, яке використовують із туристичною метою. Більша частина природних ресурсів, які становлять цінність для туризму, знаходяться на природоохоронних територіях.

Однією із форм проведення екологічного туризму є створення екологічних стежок. І саме місто Кременець яке має мальовничі краєвиди, унікальні ландшафти, пам'ятки природи, рідкісні і зникаючі види рослин і тварин має унікальні умови для створення таких екологічних стежок.

Екологічна стежка «Скелі Словацького» ознайомить нас із геологічною пам'яткою природи і подарує велику кількість вражень, у стежці максимально можливо відображені геологічні, ботанічні та історичні особливості території. Маршрут розпочинається від Кременецької ЗОШ І-ІІІ ст. № 1 ім. Галини Гордасевич, рухаючись вулицею Словацького через 300 метрів ми опинимося біля Кременецького ботанічного саду. Дорогою ми проходимо повз музей ім. Ю. Словацького, який знаходиться у будинку матері Соломії Словацької, пам'ятний камінь на місці будинку де народився Юліуш Словацький.

Рухаючись через ботанічний сад можна зупинитися біля погруддя вченого природодослідника В. Бессера, а також біля каменя на честь ірландського садівника Діонісія Міклера, який привезено із його батьківщини.

Через ботанічний сад проходимо ґрунтовою дорогою близько 600 метрів, де можна споглядати унікальні, реліктові та ендемічні види рослин. Одним із основних завдань Кременецького ботанічного саду є створення умов для організованого туризму, екскурсій, відпочинку та інших видів рекреаційної діяльності у природних умовах із дотриманням встановленого режиму охорони його природних комплексів та об'єктів. Отримання туристами нових знань і навичок щодо ландшафту, рельєфу, природного багатства лісів і ґрунтів, різноманіття рослинного й тваринного світу, а також збереження екосистеми передбачають оглядові, навчальні, природничі екскурсійні маршрути, прокладені територією саду[1].

Пройшовши ботанічним садом, ми вийдемо на об'їзну дорогу, якою рухаємось близько 180 м у напрямку до Калиновського цвинтаря. Біля нього ґрунтовою дорогою прямо рухаємось до Скель Словацького[3].

Кременець відомий значним біорозмаїттям, історичними місцями та спорудами, музеями, фортецями, сакральними спорудами, природними туристичними дестинаціями тощо. У місті Кременець налічується понад 50 історико-культурних пам'яток. Кременець є членом Ліги історичних міст України. На території району знаходиться ще понад 20 пам'яток історії та культури та більше 60 церков[8].

Серед найдавніших і цінних споруд Кременця – колишній братський *Богоявленський монастир*, де нині розташована ЗОШ № 1. Він заснований 1633 р. У його друкарні побачила світ “Кременецька граматыка” – один із перших підручників церковнослов'янської мови. Із 1865 р. тут діє православний монастир (із 1953 р. жіночий, його головна святиня – чудотворна ікона Божої Матері “Скорботна”). Серед пам'яток виділяється ансамбль колишнього францисканського монастиря із костелом і дзвіницею, тепер Свято-Миколаївський собор.

Найкрасивіша із пам'яток архітектури XVIII ст. – комплекс будівель колишнього *Кременецького ліцею*, сьогодні це Гуманітарно-педагогічний інститут ім. Т.Г.Шевченка.

Одна із найдавніших унікальних споруд XVII ст. – кременецькі будинки “Близнюки” (рис. 1.), зведені у стилі бароко. У далекому сімнадцятому сторіччі, коли ще діяли чіткі правила забудови міст за європейським типом, на головній кременецькій вулиці під назвою Широка з'явився цікавий архітектурний ансамбль, що складався із двох однакових будинків, що отримали за свою схожість назву “Близнюки”. Розташована на височині двоповерхова будівля, що зберегла крізь століття свій зовнішній вигляд, із двох симетричних частин, кожна із яких відповідає сформованій у пізньому середньовіччі структурі міської кам'яниці (10м×20м), із роздільною спільною стіною під двома окремими двохсхилими дахами у сукупності утворює квадратний у плані периметр, звернений центральним фасадом на північ (у бік колишнього колегіуму), а п'ятивіконним боковим – вздовж центральної міської (колишньої Широкої) вулиці. Зараз цей шедевр хочуть переобладнати під гостинний двір[2].

Рис. 1. Будинки “Близнюки” у м. Кременець (фото Сотник О).

У місті зберігся єдиний дерев'яний храм – церква *Воздвиження Чесного Хреста* (1887-1889). А до пам'яток сакрального мистецтва ще віднесемо: *Свято-Миколаївський собор*, *Церква святих апостолів Петра і Павла*.

До інших не менш цікавих пам'яток історії міста можна віднести *костел Святого Станіслава*, *Полкову церкву*, *палац Кароліни Дзембовської* (рис. 2). Будівлю палацу побудовано родиною Дзембовських як свою резиденцію. Період побудови історики називають другою чверть XIX століття. Стиль побудови характеризують як неокласицизм. Пізніше у тому ж столітті палац відходить до графа Павла Олександровича Демидова – лідер дворян Волинської губернії. Однак надовго він у Кременці не затримався і вже у 1903 році палац викупує міська дума і відкриває у ньому через рік комерційне училище. У 20–30 роках 20 століття палац служив як приміщення для міської комунальної гімназії.

Після війни у ньому містилася агрошкола, яка потім була реорганізована у сільськогосподарський технікум. Із 1988 року у палаці Дзембовських розташувалася загальноосвітня школа [8].

Також до пам'яток сакрального мистецтва ще віднесемо: *Свято-Миколаївський собор, Церква святих апостолів Петра і Павла.*

Місто Кременець невелике, проте має шість давніх цвинтарів: Тушицький, закладений наприкінці XVIII ст., Католицький, званий Польським (1891), військовий Калантир (друга половина XIX ст.), Єврейський цвинтар із XVI ст., що належить до найдавніших в Україні. Колись на місті сучасного автовокзалу навіть була синагога, але вона не збереглася до наших днів. На особливу увагу заслуговує П'ятницький цвинтар (П'ятинка), або Козацький (XVII-XVIII ст.).

У Кременці діє літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького обласного підпорядкування, Кременецький краєзнавчий музей, який є одним із найстаріших музеїв області, серед музеїв районного рівня він посідає одне із провідних місць. Заснований 1937 р., він 2012 р. відзначив своє 75-річчя. Його основний фонд налічує понад 66 тисяч одиниць [10, с. 30-34].

Рис. 2. Палац Дзембовської (світлина датована 1960 р.)

Музей Арсена Річинського знаходиться у Кременецькому медичному училищі імені Арсена Річинського заснований 24 травня 2004 року. Із нагоди 5-річчя присвоєння училищу імені вченого було відкрито музейну експозицію, у якій розмістилася невелика кількість експонатів, котрі на той час вдалося зібрати [7].

У місті багато монументів видатним постаттям, уродженцям міста, а також відомим воїнам: Пам'ятник Воїнам-інтернаціоналістам, Степану Бандері, Юліушу Словацькому, Вілібарду Бессеру.

Крім музеїв, природних та історико-архітектурних пам'яток тут знаходяться санна траса та трампліни. На початку 60-х років XX століття у Кременці збудована перша в Україні санна траса, єдина в Україні, що функціонує цілорічно; тут працює дитячо-юнацька спортивна школа із санного спорту. Траса відповідає вимогам Міжнародної федерації санного спорту. У 2001 р. тут перше відбулися міжнародні літні змагання на санкороліках "Кубок Бони", які, починаючи із 2003 р., включені у Єдиний календар Міжнародної федерації санного спорту. Тут проходять першості, кубки, чемпіонати та спортивні ігри України, проводяться навчально-тренувальні збори [8].

Місто є сприятливим для розвитку таких туристичних напрямків як: спортивний, пізнавальний, замковий, музейний, сакральний, історико-культурний, архітектурний, етнічний, сентиментальний. Найбільше Кременець сприятливий для розвитку екотуризму. Адже ця галузь поступово починає займати вагомий частину в індустрії туризму. За прогнозами експертів Всесвітньої туристичної організації екологічний туризм буде і надалі розвиватися такими ж високими темпами. Розвиток екотуризму на території міста Кременець у першу чергу позитивно вплине на економічний розвиток міста.

Сьогодні мало кого можна здивувати банальною розповіддю про історію краю. Останнім часом дедалі більшої популярності набувають нестандартні екскурсійні маршрути, зростає цікавість туристів до об'єктів, які донедавна узагалі не входили до жодного із маршрутів. Одним із таких місць є так зване «підземне місто», що знаходиться неподалік єврейського цвинтаря.

У місті також користуються популярністю 4 екскурсійних веломаршрути «Кременецькими горами». Серед основних для відвідування місць у маршруті, особливо для поціновувачів загадкового і таємничого, також є козацьке та єврейське кладовища, які розміщені паралельно. Козацьке (П'ятницьке) з'явилося у місті у період визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Там

поховані козаки війська Максима Кривоноса, що загинули під час битви за замок у жовтні 1648 року. На єврейському похований великий мислитель та письменник Ісаак Бер Левінзон.

Протягом року функціонують п'ять маршрутів, які розроблені у 2012-2014 роках – Данилова гора, гора Уніас, Божа гора, гора Замкова, гора Вовча. Найбільшою популярністю користуються туристичні маршрути: «Стежками древнього Кременця», «Місто легенд» (Замкова гора), «Духовні святині Кременеччини» (Почаївська Лавра, Божа гора, Свято-Богоявленський жіночий монастир).

Окрім усіх перелічених туристичних об'єктів, до останнього 12-годинного маршруту також входять Замкова гора та Джерело Праведної Анни, яке хоч і не має стосунку до Тернопільської області територіально, але більшість туристів усе ж асоціюють його саме із Кременеччиною.

На території Кременецького ботанічного саду діють 5 екологічних маршрутів: «До місця зустрічі Малоого Полісся і Кременецьких гір», «Кременець – древнє місто в обіймах мальовничих гір», «У доісторичне минуле через заповідний ліс», «Господарі, гості чи варвари – сліди та наслідки людської діяльності у природі», «Розповіді надр і мальовничих околиць міста про далеке минуле краю». Ці маршрути містять навчально-пізнавальну, еколого-виховну, рекреаційно-оглядову інформацію, охоплюють майже всю територію саду і дають можливість максимально ознайомитися із різноманіттям рослин і ландшафтними композиціями[5].

Також вашій увазі пропонується авторський екскурсійний маршрут під назвою: **“Маленька волинська Швейцарія”**. Це власна розробка міської оглядової екскурсії, до якої входять наступні екскурсійні об'єкти: Полкова церква, церква Воздвиження Чесного Хреста, Єзуїтський колегіум, краєзнавчий музей, пам'ятник воїнам-інтернаціоналістам, Свято-Миколаївський собор, пам'ятник Степанові Бандері, ботанічний сад, будинки “Близнюки”, Кременецький літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького, музей Арсена Річинського, палац родини Дзембровських, костел святого Станіслава, музична школа імені М. Вериківського, руїни замку на горі Бона, церква святих апостолів Петра і Павла, гора “Дівочі Скелі”.

8 грудня 2020 року у Кременецькій міській раді відбулася зустріч, на якій обговорили перспективи розвитку туризму у місті. Кременець – одна із чотирьох дестинацій в області, що увійшла до «Туристичного магніту». У кожній області України визначають три-п'ять «туристичних магнітів», які рекламуватимуть для розвитку внутрішнього туризму.

Що саме потрібно зробити місцевій владі, аби отримати підтримку, зокрема фінансову, та підняти туризм краю на якісно вищий рівень – рекомендували фахівці. Серед них: Олег Пастушак – заступник директора з економічних питань Львівського конференц-бюро, Юрій Жеребцов – представник Державного агентства розвитку туризму, Віталій Сікіринський – начальник управління туризму Тернопільської облдержадміністрації, Ростислав Яцків – заступник начальника управління, керівник відділу аналізу та розвитку туристичних дестинацій, управління туризму.

Протягом 8-16 грудня представник ДАРТ під час відрядження, де оцінював стан та перспективи розвитку туристичних об'єктів Тернопільської, Івано-Франківської, Закарпатської, Хмельницької, Вінницької та Черкаської областей.

Окрім міського голови Андрія Смаглюка, заступника Миколи Матвіюка та начальника відділу культури та туризму Ганни Бобровської, до розмови долучилися директор Кременецького краєзнавчого музею Андрій Левчук, а також представники Кременецько-Почаївського ДІАЗу та НПП «Кременецькі гори». Саме від дій фахівців цих установ прямо залежить розвиток туризму та покращення умов перебування гостей на Кременеччині. Спільно із ними міська рада успішно розробила та реалізувала кілька проектів. Ця співпраця триватиме і надалі. За словами Юрія Жеребцова, наразі Кременець матиме можливість отримати 2 млн грн на розвиток туристичної галузі. Проте для цього необхідним є місцеве співфінансування у розмірі щонайменше 20% від суми. Андрій Смаглюк наголосив, що міська рада зі свого боку зробить все можливе, аби відшукати ці кошти. Допомогу пообіцяли й з обласного управління туризму. Адже у збільшенні туристичного потенціалу Кременця зацікавлені як місто, так і область [4].

Першочерговими завданнями щодо розвитку туристичної галузі на Кременеччині є покращення туристично-інформаційного забезпечення, зовнішньої туристичної реклами на шляхах туристичних потоків, інвестиційної та ділової активності місцевого бізнесу у туризмі, створення туристично-інформаційного центру, запровадження сучасного, більш атракційного і креативного комплексного туристичного продукту, ремонт під'їзних шляхів до туристичних об'єктів. Також увалено наступні важливі кроки для розвитку туризму у регіоні:

1) відділу культури, туризму, національностей та релігій, управлінню економічного розвитку райдержадміністрації, Національному природному парку «Кременецькі гори», Кременецько-Почаївському державному історико-архітектурному заповіднику, Кременецькому ботанічному саду

спільно з органами місцевого самоврядування, об'єднаними територіальними громадами із залученням бізнесу та громадських організацій сприяти:

- розбудові туристично-обслуговуючої, торгівельно-сервісної та інформаційно-довідкової інфраструктури вздовж основних автомобільних шляхів і транспортних центрів;
- забезпеченню раціонального й ефективного використання природних, рекреаційних, історико-культурних туристичних ресурсів;
- підвищенню якості і розширенню асортименту туристично-рекреаційних послуг, зокрема, розвитку індустрії розваг;
- ремонту під'їзних шляхів до туристичних об'єктів, реставрації пам'яток культурної спадщини;
- підтримці народних промислів, проведенню виставок-ярмарків, майстер-класів за участю народних майстрів та умільців.

2) відділу культури, туризму, національностей та релігій райдержадміністрації:

- завершити роботу із створення проекту «На гомінких перехрестях віків голос козацтва озветься» і у визначений термін представити його на конкурс проектів регіонального розвитку;
- забезпечити організацію і проведення заходів до міжнародного Дня туризму;
- постійно презентувати туристичний продукт району на обласних, регіональних, всеукраїнських туристичних виставках та фестивалях. [9].

Висновки. Проаналізувавши стан туристичної галузі у місті Кременці стає зрозумілим, що тут є величезний туристичний потенціал. Можна розвивати різноманітні види туризму, від найпоширенішого до зовсім нетрадиційного. Туристична галузь цього міста може розвиватися і зростати у геометричній прогресії, потрібні тільки правильні економічні рішення і кроки із боку мужновладців регіону у бік покращення туристичної інфраструктури і просування місцевого туристичного продукту. Адже розвинена сфера туризму - це дуже прибутково як для місцевого бюджету, так і для мешканців міста. А туристи не тільки із всієї України, але із інших країн матимуть можливість відвідувати і споглядати всі ці об'єкти у безпечних і комфортних умовах, і отримувати якісні екскурсійні і туристичні послуги та рекомендувати відвідувати місто Кременець іншим. Що і стане запорукою процвітання чарівного куточка на Тернопільщині.

Література:

1. Ботанічний Сад. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://botsad.in.ua>.
2. Будинки "Близнюки". Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zabytki.in.ua/uk/1189/budinok-bliznyuki-u-kremenetsi>
3. Географія Тернопільської області: монографія. (за редакцією М.Я. Сивого та Л.Б. Заставецької) В 2-х т. Т.2. Населення. Господарство/ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Крок, 2017. – 342 с.
4. Кременецька міська громада. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://kremenetska.gromada.org.ua/news/1607423361/>
5. Кременецька районна державна адміністрація. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/kremenetska/ru/news/print/114994.htm>
6. Кременець, Почаїв і околиці: Путівник/ Упоряд. Я. Стецюк, Н.Оболончик. – Кременець: ФОП Стецюк Я.Ф., 2010. – 24 с.
7. Музей Арсена Річинського. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://irp.te.ua/muzej-arsena-richy-ns-kogo/>
8. Районна рада міста Кременець. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://rairada.kremenets.org/tourism/>
9. Розпорядження КРДА. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.oda.te.gov.ua/kremenetska/ru/catalog/item/60274.htm>
10. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Географія пам'яток фортифікаційного зодчества та перспективи їх туристичного відродження: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
11. Свинко Й.М. Сторінки геологічного минулого рідного краю – Тернопіль, 1991.

Abstract:

Liubov Althaim, Sotnyk Olesia. TOURIST AND LOCAL HISTORY POTENTIAL OF THE KREMENETS CITY TERNOPIL REGION AND ITS USE IN EXCURSION ACTIVITIES

The state and possibilities of tourist and local lore potential of the Kremenets city of Ternopil region are analyzed. Recommended for sightseeing and visiting the most tourist-attractive places and sightseeing sites. The author's excursion route through the city under the name: "Little Volyn Switzerland" is offered. The need for priority measures for the development of tourism in the city is indicated.

Key words: tourist potential, excursion objects, excursion routes, tourist infrastructure, Kremenets city.